

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Мукачівський державний університет
Інститут проблем виховання НАПН України
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
Національний педагогічний університет
ім. М.П. Драгоманова
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ
XXI СТОЛІТТЯ**

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

Мукачево-2012

Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі XXI століття: Зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-прак. конф., Мукачеве, 22-23 березня 2012 р. – Мукачеве : МДУ, 2012. – 236 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, проведеної кафедрою інструментального мистецтва і методики музичного виховання Мукачівського державного університету 22-23 березня 2012 року. До збірника увійшли тези доповідей, в яких розглянуто наступні питання: теорія та методика мистецької освіти: проблеми і перспективи розвитку; теоретичні і практичні аспекти сучасних мистецтвознавчих та педагогічних досліджень; філософія, культура, освіта в XXI столітті: інтеграційні тенденції; сучасне мистецтво та музично-педагогічна думка в Україні; освіта і виховання в контексті традиційної культури регіонів України; роль вищих навчальних закладів у реформуванні мистецької освіти в Україні; музично-педагогічна спадщина М. Лисенка в системі сучасної мистецької освіти.

Редакційна колегія:

Мигалина Ю.В. – ректор МДУ, доктор хімічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Української технологічної академії, академік Міжнародної кадрової академії (*голова редколегії*); *Шербан Т.Д.* – проректор з науково-педагогічної роботи МДУ, доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України (*заст. голови редколегії*); *Хома О.М.* – декан педагогічного факультету МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент; *Качур М.М.* – завідувач кафедри інструментального мистецтва і методики музичного виховання МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент; *Зосім О.Л.* – професор НАКККіМ, кандидат мистецтвознавства, доцент (*відповідальна за випуск*); *Микуланинець Л.М.* – старший викладач МДУ, кандидат мистецтвознавства (*відповідальна за випуск*).

Автор проекту **Качур М.М.**
Комп'ютерна верстка **Зосім О.Л., Микуланинець Л.М.**

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них. Матеріали друкуються в авторській редакції. Думки авторів можуть не збігатись із позицією редколегії.

© Мукачівський державний
університет, 2012
© Автори, 2012

Роль музично-педагогічної спадщини М.В. Лисенка у музично-естетичному вихованні сучасних школярів

Соціально-політичні зміни, що відбуваються в житті сучасного українського суспільства, зумовлюють нові тенденції розвитку педагогічної науки. Вони акумулюють у собі активізацію творчого пошуку ефективних форм і методів у організації навчально-виховного процесу, переосмислення мети й змісту виховання.

За роки незалежності України зроблено суттєві кроки в напрямку розбудови національної системи освіти, використання в ній передових технологій виховання.

Дедалі більшої актуальності набуває проблема естетизації навчально-виховного процесу, яка передбачає включення школяра у навчальну діяльність музично-естетичного змісту, що забезпечує цілісність і пріоритетність естетичного розвитку дитини в умовах школи. Використання в естетичному вихованні учнівської молоді здобутків національної музичної культури сприяє формуванню у дітей прагнення пізнати естетичні цінності українського народу та інших народів світу.

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.») передбачає залучення учнів до літератури, музики, образотворчого мистецтва, надбань народної творчості, здобутків української і зарубіжної культури, а відтак – забезпечення високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості. Реформування змісту мистецької освіти й виховання передбачає оптимальне поєднання класичної спадщини минулого та сучасних досягнень наукової думки, її органічний зв'язок із вітчизняною історією, культурою та педагогічним досвідом.

Представники прогресивної педагогічної думки в Україні наголошували на вирішальному значенні освіти і вихованні не лише для розвитку особистості, а й загального суспільного розвитку, вимагали поширення знань серед народу. Великі про-

світителі невпинно боролися за українську національну школу демократичного характеру й гуманістичного спрямування. Одним із представників прогресивної педагогічної думки в Україні є М.В.Лисенко.

Педагогічною діяльністю М.В.Лисенко заклав підвалин вищої спеціальної музичної освіти в Україні, невпинно дбав про музикальну освіту та сприяв підготовці висококваліфікованих музичних кадрів. Уся педагогічна діяльність М.В.Лисенка просякнута просвітницькими ідеалами.

До вивчення спадщини композитора звертались Л.Архімович, М.Гордійчук, З.Василенко, М.Михайлов, С.Процик та ін. Значимість творчого доробку М.В.Лисенка висвітлена в діючих програмах з предмету «Музика», «Музичне мистецтво». У цих програмах реалізовані концепції музичного виховання школярів на основі української національної культури та національного виховання, які передбачають відродження національної культури в Україні.

Великий вклад зробив М.В.Лисенко у теорію і практику музично-естетичного виховання школярів на основі фольклору. Цінним внеском у розвиток музичного виховання була його «Збірка пісень у хоровому розкладі, пристосованому для учнів молодшого і підстаршого віку в школах народних» (1908 р.). основу її склали пісні майже всіх жанрів, в тому числі й дитячі. У передумові композитор мотивує різноманітність жанрів (пісні календарного циклу, побутові, історичні та інші) і підкреслює, що народна пісня – невичерпне джерело для вивчення життя народу, його історії, побуту.

Робота Миколи Лисенка по організації музичної освіти на Україні (зокрема відкриття «Музично-драматичної школи» в Києві); його творчість для дітей (особливе місце в якій займають опери «Коза-Дерева», «Пан Коцький», «Зима і весна») заклали підвалини для педагогічної діяльності.

Для розучування і слухання на уроках «Музика», «Музичне виховання» використовуються такі твори М.В.Лисенка: «Пливе човен», «Пісня Лисички», «Пісня Кози» з опери «Коза-Дерева», хор «Ходім братці, воювати», «Дума Кобзаря», «Ой не чорна та хмара над Україною стала», пісня Тараса Бульби з

опери «Тарас Бульба», увертюра до опери «Тарас Бульба», романс «Безмежнеє поле», «Меланхолійний вальс» (сі мінор), хор «Слава нашим господарям» з другої дії опери «Тарас Бульба», «Іван Гус», «Заповіт», хор «Туман хвилями лягає» з I дії опери «Утоплена», «Елегія» (фа дієз мінор). Друга рапсодія, сцена з 4 дії опери «Тарас Бульба», уривки з дитячої опери «Пан Коцький» та ін.

З метою вивчення творчої спадщини та прилучення сучасних школярів до джерел музичної культури України, доцільно використовувати фольклорні зразки, майстерно використані композитором: «Заклик весни», «Дума про бідну вдову», «Дума про Байду», «Розлилися круті бережечки», «Сиротинка», «Ой, давно, давно, я в батька була», «Садок вишневий коло хати», молитву «Боже великий, єдиний» на слова О.Кониського.

В історичних умовах розвитку культури України перед вчителем музики стоїть важливе завдання – прищепити любов до національної культури в кращих її зразках народної та класичної музики. В програмі для слухання музики введені твори композиторів різних країн, щоб у порівнянні учні відчували особливості музики різних народів. Але з перших уроків і надалі українська музика повинна часто звучати, щоб діти, вслухаючись у неї, звертали увагу на мелодизм української музики, її особливості, визначали інтонаційне багатство і красу рідної музики. Через змістовну, довершену за формою українську народну пісню, твори українських композиторів учні зможуть відчутти духовну красу свого народу, його велич, глибину розуму, життєрадісність і гумор, мрії та прагнення.

Можна з впевненістю сказати, що педагогічні принципи М.В.Лисенка дуже яскраво відбиваються в сучасних принципах музично-естетичного виховання. Це підтверджує вагомість його внеску в українську педагогіку, в розвиток української професійної освіти, в українську фольклористику та розвиток музично-естетичного виховання сучасних школярів.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ №1.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Афоніна Олена Сталівна Сучасні тенденції в навчально-методичному забезпеченні з методики викладання музично- теоретичних дисциплін	3
Барвік Сергій Григорович Теоретико-методологічні засади у сучасному музичному освітньо-виховному процесі	6
Біланинець Тетяна Євгенівна Фортепіанна фактура як компонент розвитку музично-виконавського мислення	9
Білинець Ольга Петрівна Формування навичок самостійної роботи студента на заняттях основного інструменту	12
Богдан Тетяна Михайлівна Гуманістична спрямованість як складова педагогічної майстерності педагога-музиканта	14
Буркало Степан Михайлович Використання тестів як інноваційний підхід в сучасній мистецькій освіті	17
Ваколя Тетяна Іванівна Розвиток дослідницьких умінь як складова професійної підготовки майбутніх учителів музики	19
Василинка Марія Іванівна Сучасні підходи до розвитку музичних здібностей молодших школярів	21

Гаснюк Вероніка Василівна Принципові засади музично-естетичного виховання в умовах полікультурного середовища	25
Готра Віталіна Всеволодівна Формування виконавських умінь майбутнього вчителя музики (скрипаля) як необхідна умова вдосконалення професійної майстерності	27
Грига Наталія Іванівна Інтерпретація музичного твору як вияв виконавської майстерності майбутнього педагога-музиканта	30
Желізняк Наталія Олександрівна Професійна підготовка вчителя музики до організації музично-творчої діяльності школярів як педагогічна проблема	33
Завадська Тетяна Миколаївна Методологічні аспекти науково-дослідної роботи майбутніх учителів мистецьких дисциплін	35
Качур Мирослава Михайлівна Регіоналізація освіти як чинник збереження національних традицій	39
Кидора Оксана Василівна Значення історико-стильового мислення у професійній підготовці майбутнього педагога-музиканта	42
Лалак Наталія Володимирівна Освіченість і культура як складові педагогічної характеристики майбутнього вчителя початкових класів	44
Масол Людмила Михайлівна Розробка програм з мистецьких предметів для загальноосвітньої школи	48
Михайлець Олександра Олександрівна Сутність та структура педагогічної майстерності вчителя музики	53

Можайкіна Надія Семенівна Теоретико-методичні основи виховання естетичного ставлення учнівської молоді до вокального мистецтва	56
Опарик Лариса Миколаївна Перспективи практичної реалізації мовленнєвого підходу в процесі музично-виконавського навчання	59
Павельчук Іванна Андріївна Теоретичні аспекти дисципліни «Кольорознавство» для студентів I курсу напряму 6.020207 «Дизайн»	61
Паламар Софія Ігорівна Методика аутогенного тренування як один з варіантів психологічної саморегуляції співака	64
Попович Наталія Михайлівна Професійна підготовка майбутнього вчителя музики в умовах диверсифікації освіти.....	67
Садовенко Світлана Миколаївна Імідж педагога: музичний керівник та вчитель музичного мистецтва	70
Сенина Олександр Амброзійович Засвоєння творів програмового репертуару як засіб розвитку музичного мислення майбутніх фахівців.....	73
Сенкевич Вікторія Володимирівна Музично-естетичні та виховні аспекти фортепіанного циклу «Сюїта танцювальних жанрів» С. Людкевича	76
Сивоус Олена Федорівна Вплив синтезу мистецтв на розвиток духовності майбутнього педагога-музиканта	79
Терещенко-Кайдан Лілія Володимирівна Сучасна хорова (регентська) освіта як вагомий чинник музичної освіти у ВНЗ України	81

Ходанич Петро Михайлович Регіональний компонент у змісті фахового підвищення кваліфікації вчителів художньої культури (на прикладі Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти).....	83
Хома Ольга Михайлівна Роль тексту у формуванні особистості молодшого школяра.....	86
Хомин Маріанна Ярославівна Формування асоціативно-образного мислення дітей дошкільного віку	88
Шпіца Роксолана Ігорівна Креативність як важлива складова особистості майбутнього педагога-музиканта	91
Щолокова Ольга Пилипівна Сучасні підходи до якості навчання в галузі мистецької освіти.....	94

СЕКЦІЯ №2.

ФІЛОСОФІЯ, МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО, ОСВІТА В ХХІ СТОЛІТТІ: ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Алмаші Іван Іванович Вітчизняний досвід формування екологічної культури молоді	97
Асталош Габрієлла Ласлівна Український камерно-інструментальний ансамбль у сучасних наукових мистецтвознавчих дослідженнях	99
Баяновська Марія Романівна Молодіжна субкультура в генезі культури поколінь: ретроспективний аналіз.....	102
Босик Зоя Олександрівна Мистецька освіта й виховання українців	

в контексті традиційної культури регіонів європейського соціокультурного простору ХХІ століття	105
Довганич Людмила Іванівна Методика формування тембрової драматургії хорових творів	109
Жабляк Марія Дмитрівна Естетизація виховного середовища	112
Жуковська Тетяна Іванівна Виконавська культура у площині мистецтвознавчих досліджень.....	117
Зосім Ольга Леонідівна Інформаційне забезпечення дисципліни «Українська духовна пісенність»	122
Князєв Владислав Федорович Візуалізація у баянно-акордеонному мистецтві: композиторські ідеї та виконавське втілення	126
Ліфінцева Галина Олексіївна Особистість у відносинах я і ти: філософія діалогу	128
Майборода Ірина Омелянівна Естетичне виховання студентської молоді засобами образотворчого мистецтва Закарпаття.....	132
Микуланинець Леся Михайлівна Етнокультурний підхід у сучасному регіональному мистецтвознавстві	136
Мочан Тетяна Михайлівна Використання мистецтва в системі естетичного виховання.....	139
Новосядла Ірина Степанівна Українська фортепіанна музика для дітей: нові пріоритети в сучасному педагогічному репертуарі (постановка проблеми).....	141
Пасічняк Лілія Михайлівна Камерно-інструментальний ансамбль з участю	

народних і класичних інструментів в українській музиці 90-х рр. ХХ – першого десятиліття ХХІ ст. (на прикладі творчості професійних композиторів-жінок київської школи: Л. Дичко, А. Загайкевич, В. Польової)	144
Приходько Анна Володимирівна Сприйняття музичного авангарду ХХ століття як педагогічна проблема	147
Росул Тетяна Іванівна Мистецька освіта в контексті естетики постмодернізму.....	150
Самая Тетяна Вікторівна Проблема формування звуку в сучасному вокальному виконавстві.....	152
Стеблюк Світлана Василівна Економічна культура як складова загальної культури	155
Товтин Надія Іванівна Виховання студентів засобами духовної музики	157
Фізер Вікторія Семенівна Театральність як важливий чинник формування педагогічної майстерності	160
Хома Тетяна Василівна Принципи формування культури усного українського мовлення в умовах поліетнічного середовища.....	163
Ходанич Лідія Петрівна Виховні константи мистецтва: спроба систематизації.	167

СЕКЦІЯ №3.

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАМ'ЯТЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Бойчук Оксана Миколаївна Діяльність гімназійних хорів на Тернопільщині в 1900-1939 рр.	170
--	-----

Буркало Беата Степанівна Фортепіанні твори М. Лисенка у педагогічному репертуарі студентів музичних навчальних закладів.....	172
Волонтир Володимир Ілліч Мукачівська хорова школа хлопчаків та юнаків: історія і творча діяльність.....	175
Гусар Дзвіна Олексіївна Видинівський феномен Василя Куфлюка	179
Дресвяннікова Марина Олександрівна Українська народна картина ХХ століття: основні тенденції розвитку.....	182
Задорожний Ігор Зенонович Ірмологіони у навчальній і богослужбовій практиці Закарпаття XVII – XIX століть	186
Ізваріна Олена Миколаївна Музичне просвітництво в Україні другої половини XIX століття (за матеріалами особистого архіву П. Сокальського).....	189
Кравченко Анастасія Ігорівна Розвиток камерно-інструментального мистецтва Одещини XIX – початку ХХ століття	192
Кушнір Марія Богданівна Становлення хорового виконавства на Закарпатті (кінець XIX – початок ХХ століття)	195
Мозгова Олена Миколаївна Феномен масовості в творчості Миколи Мозгового ..	197
Палкіна Ірина Ігорівна «Біла ворона» Г. Татарченка – Ю. Рибчинського (до питання про витоки вітчизняної рок-опери)	199
Пискач Алла Андріївна Феномен фольклоризму в українській музичній культури кінця ХХ – початку ХХІ століття.....	201

Пронь Леся Михайлівна Виховання дітей засобами театру ляльок в контексті традиційної культури Прикарпаття	204
Пуйова Валентина Іванівна Роль музично-педагогічної спадщини М.В. Лисенка у музично-естетичному вихованні сучасних школярів.....	207
Романюк Леся Богданівна Прогресивна роль культурно-просвітницьких товариств у процесі становлення і розвитку музичної освіти і музичного мистецтва Станіславова другої половини XIX – першої третини ХХ століття	210
Теличко Віктор Федорович Творчо-організаційна діяльність Закарпатської організації Національної спілки композиторів України.....	214
Фабрика-Процька Ольга Романівна «Лемківська пісенна культура ХХ – ХХІ ст.» у робочій навчальній програмі та методичних рекомендаціях спецкурсу для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Музичне мистецтво»	217
Ходанич Михайло Петрович Художньо-стильові особливості в закарпатському різьбярстві 70 – 80 рр. ХХ століття	219
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	222

Всеукраїнська науково-практична конференція

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ
XXI СТОЛІТТЯ**

22-23 березня 2012 р.

Автор проекту

Качур М.М.

Комп'ютерна верстка

*Зосім О.Л.
Микуланинець Л.М.*

Підписано до друку 06.04.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆
Папір др. апарат. Друк офсетний. Умовн. др. арк. 11,06
Обл.-вид. арк. 13,72 Наклад 300 прим.

Оригінал-макет виготовлено в
редакційно-видавничому відділі
Мукачівського державного університету
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26,
Телефон/факс 8 (03131) 2-11-09
© Мукачівський державний університет, 2011